

La sistemàtica docent del professor Xavier Batalla en l'àmbit del periodisme internacional

Sergi Cortiñas-Rovira

Era un *gentleman* del periodisme i de la docència. El fet de ser un *gentleman* no sé si li venia dels seus anys de corresponsal a Londres o ho portava de sèrie. Sempre tocat i posat, la seva entrada en escena impressionava. Tenia caràcter, però en les classes semblava més aviat tímid. Defugia qualsevol protagonisme. Deixava aquest paper principal per als continguts de l'assignatura, que eren una mena de «tot»; la resta eren simples circumstàncies.

Els seus coneixements eren enciclopèdics, en el sentit més extens que pugui tenir el terme. La sensació quan iniciava la classe era que parlava un savi. El nucli dur de la seva docència era la història. Tot girava entorn d'aquest eix. La seva cosmovisió de l'assignatura reposava en la màxima següent: «Sense un coneixement aprofundit i crític de la història de les relacions internacionals era impossible ser un bon periodista de la secció de política internacional».

El curs, doncs, anava d'això, d'història de les relacions internacionals, especialment del convuls segle xx. També eren lliçons de geografia, de política, de filosofia, de sociologia, de comunicació, de periodisme. Coneixement total, pluridisciplinari. El «tot» en totes direccions.

Goso trencar la disciplina de la redacció dels textos acadèmics, per explicar algunes impressions del professor Batalla des de l'òptica de l'alumne que vaig ser-ne. Un dia, parlo del curs acadèmic 1998-1999, ens va demanar que busquéssim i li entreguéssim els noms dels caps d'estat i de govern dels països de la Unió Europea i també els partits o coalicions que manaven a cadascun dels executius nacionals. Ho va justificar picant l'ullet al periodisme esportiu.

A la redacció del meu diari, molta gent se'n riu dels periodistes esportius que se saben de memòria les alineacions d'equips com el Rayo Vallecano. Però és essencial en el teu àmbit de coneixement saber els actors que hi participen. Molts

dels que se'n riuen treballen, per exemple, a la secció d'internacional i no saben els noms dels primers ministres dels països de la Unió Europea.

Va fer l'ullet al periodisme esportiu, perquè el futbol era una de les seves altres passions. Sempre recordaré la matinada del 17 al 18 de maig de 2006, quan ens vam trobar a l'aeroport del Prat. Tots dos acabàvem d'aterrar en vols diferents procedents de París. El Barça, el seu Barça, havia guanyat la segona Copa d'Europa contra l'Arsenal (2-1). Ens vam fer una abraçada memorable. Vivíem el futbol amb un entusiasme que commovia.

Era partidari d'un coneixement exhaustiu dels actors que intervenien en qualsevol àmbit. I ho aplicava a les classes i als estudiants. Devien haver passat unes tres setmanes, i va assenyalar alguns alumnes, tot cridant-los pel seu nom i cognom, davant de l'estupefacció general. S'havia après els noms i cognoms de totes i tots amb les fitxes que li donava la facultat i on, amb prou feines, es distingien les cares de l'alumnat a través de rudimentàries fotografies en blanc i negre. Òbviament aquell gest va comportar que l'estudiant es motivés més, ja que amb el nou escenari qualsevol errada quedava menys dissimulada davant del professor.

Li agradava formular preguntes als alumnes i fer-los participar constantment. Quins territoris van repartir-se Ribbentrop i Molotov en el pacte que porta el seu nom? Els alumnes es miraven amb cara de sorpresa i la majoria abaixàvem el cap. Aleshores començava a dir els territoris un per un i s'ho feia venir bé per deixar-ne un per al final. I tornava a preguntar, com si se n'oblidés un: «En falta un, qui m'ajuda?» Llavors des de la meitat de la classe apareixia una veu, mig tallada: «Bessaràbia». La veu quasi sempre era de l'alumne Marc Berzosa, una altra enciclopèdia vivent, que semblava aquell personatge de novel·la de Gabriel García Márquez, el Sabio Catalán, que havia llegit tots els llibres del món. Després de la resposta de Berzosa es feia un silenci. Seguia un xiuxiueig: uns alumnes es preguntaven on era això, d'altres com ho podia saber «aquest Berzosa»...

Li agradaven les frases cèlebres, algunes seves, altres d'autors ben coneguts. Sempre eren autors ben diversos i plurals, com era propi d'una persona de vocació humanista i universal. Deixava anar aquestes frases amb la precisió i l'oportunitat d'un erudit, sovint amanides amb un punt d'ironia. M'he preocupat de fer memòria i recopilar-ne algunes: «Els millors monuments de Grècia són a Turquia», «A l'Orient Mitjà, no hi ha guerra sense Egipte, ni hi ha pau sense Síria», «La millor manera d'evitar la guerra és estar preparat per a la guerra», «Iraq és l'únic país àrab amb aigua i petroli; per això no està ben vist», «Els austríacs són molt llestos: Hitler neix a Àustria i queda com que és alemany; Freud neix a Txèquia i queda com a austríac», «Quin és el telèfon d'Europa?».

El grau de detall de les seves lliçons sovint patia una escalada que tendia a l'infinit. Semblaria que n'hi hauria prou amb analitzar les conseqüències de la Primera Guerra Mundial als continents principals. Per a Batalla no era suficient. Després d'explicar els fets més transcendents, rematava: «A Oceania, Alemanya perd Nova Guinea, que passa a Austràlia; i la Samoa alemanya, que passa a Nova Zelanda.» Les cares eren de perplexitat.

Recordo perfectament el dia de l'examen de la seva assignatura. Era la primera vegada que el vaig veure nerviós, inquiet. No sabia repetir cap de les preguntes que va formular. Malgrat això, va dir una frase que retinc fins avui: «Per a molts professors avui [l'examen] és el gran dia; per a mi, no.» Ans al contrari, ell se sentia incòmode. Creia que els exàmens eren exigències del guió, però feia entendre que si depengués d'ell no es farien. Les classes eren un plaer, basat a compartir coneixements; els exàmens eren sobers.

Un dels motius per deixar la docència va ser la nova responsabilitat com a director de *Vanguardia Dossier*, una excel·lent revista d'alta cultura centrada en les relacions internacionals. Fou un projecte molt personal que va situar Barcelona en un lloc de referència per a les revistes de la seva classe a tot el món. El seu mestratge en l'assignatura Periodisme Internacional a la Universitat Pompeu Fabra va ser continuat pel professor Albert Garrido, amic personal del seu antecessor. Garrido va seguir les línies generals dels plantejaments de Batalla: erudició, intel·ligència, passió pel coneixement.

En la seva metodologia docent, es posava de manifest la definició que Lluís Foix va donar de la personalitat de Batalla: tenia el cap àgil, una ment construïda amb l'esforç dels que han practicat el periodisme de raça, forjats en el segle XX, i, per damunt de totes les coses, menyspreava els crits, la frivolitat, el grimpaire professional, la banalitat i les potineries. Per desgràcia, en alguns episodis a la Universitat, va patir, injustament, algunes d'aquestes misèries humanes en carn pròpia. No va ser l'únic que, abans o després, va haver de passar per tràngols semblants. En topar-hi, va optar per ignorar-les i prendre altres camins, més propers al saber i al seny.

Probablement els seus estudis d'enginyeria industrial van ajudar a confegir un estil docent i professional sistemàtic, metòdic i rigorós. La seva anglofília, de ben segur, també va contribuir a configurar una ment perfectament ordenada, que sabia separar amb exactitud els fets de les opinions, i que vivia amb passió l'ofici de periodista.

Des de la meua perspectiva d'alumne, haig de dir que una exhibició com la del professor Batalla en la quantitat i qualitat dels coneixements impartits, així com en la forma de desplegar-los, rara vegada l'havia vist mai amb anterioritat ni la vaig tornar a veure després.

Bibliografia

Aquests manuals són una tria dels textos que formaven part de la bibliografia bàsica de l'assignatura Periodisme Internacional I, impartida per Xavier Batalla.

ARENAL, C del. *Introducción a las relaciones internacionales*. Madrid: Tecnos, 1987.

BRZEZINSKI, Z. *El gran tablero mundial*. Barcelona: Paidós, 1998.

KISSINGER, H. *Diplomacia*. Barcelona: Ediciones B, 1995.

MESA, R. *Teoría y práctica de las relaciones internacionales*. 2a ed. Madrid: Taurus, 1980.

PARKER, R. A. C. *Europa (1918-1945)*. Madrid: Siglo XXI, 1997.

ZORGBIBE, C. *Historia de las relaciones internacionales*. Madrid: Alianza, 1997.

Dades de l'autor

Sergi Cortiñas-Rovira, director de la revista *Periodística*, és professor agregat del Departament de Comunicació de la Universitat Pompeu Fabra.